Ч. 8 (11.648). Львів, неділя 12. січня 1930. Prestowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щади. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Польща у 1929 році.

II.

ЗАКОРДОННА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ В 1929 Р.

Ця теж не може похвалитися ніякими особливими успіхами. Назовні вона проявлялася стереотипно фразеольоґією миролюбивости, яка заступала виразне зясування напрямних мін. закордонних справ у теперішньому і будучому. Керманичі польської закордонної політики оминали взагалі в 1929 році ширшу дебати над нею, вдоволяючися лише маломовним експозе міністра Залеського на закордонній комісії сойму ще 1929 року. На терені сойму не порушувано теж ширше закордонної політики ані при ратифікації париського пакту Келльоґа (7. II.), ані ратифікації московського пакту Літвінова (13. III.). До успіхів Польщі на міжнародній арені в мин. році треба зарахувати частинну невдачу акції мін. Штреземана й сен. Данлюрана в справі національних меншин на терені Ліґи Націй, до чого безумовно причинився меморіял Польщі і Малої Антанти до „Комітету Трьох“, підтриманий Францією. Дальше: підвищення посольств Вел. Британії, Зединених Держав та Італії у Варшаві до ступеня амбасад. Відвідини румунського міністра закорд. справ Міронеску у Варшаві й ревізита мін. Залеського у Букарешті мала на ціли затерти в Румунії препогане враження з нефортунної минулорічної подорожі Залеського до Будапешту. Новий вибір Польщі до Ради Ліґи Націй був безумовно деякою рекомпензатою за велику невдачу Польщі у Газі, де не допущено її не лише до репараційної конференції (її політ. комісії), як рівнорядного чинника, але й навіть до вгляду у протоколи. Гаґа — це був взагалі найприкріший удар для Польщі в мин. році, як новий наглядний доказ наближення між Францією та Німеччиною. Швидкий процес цього наближення дав притоку кн. Радзівілові до прозорих, повних жалю, натяків на небезпеку, яка ґрозить польсько-французькому союзові, під час побуту у Варшаві прогульки французьких парляментарів. У 1929 році не посунулася теж ані на крок вперед розвязка конфлікту з Литвою, а упадок диктатури Вальдемараса в нічому не вплинув на відношення Литви до Польщі. Заключено з Німеччиною т. зв. ліквідаційну умову (про післявоєнні претенсії матеріяльної натури), але торговельні переговори знову застрягли на мертвій точці. В отсьому 1930 році чекає Польщу передусім трохи ґротескова ситуація її представника у Женеві: міністр Залеський, головуючи вперше у Раді Ліґи Націй, мусить виголосити панеґіричну промову — присвячену покійному міністрові Штреземанові.

III.

ГОСПОДАРСЬКА СИТУАЦІЯ У ПОЛЬЩІ В 1929 РОЦІ.

Вона теж була „образом нужди й розпуки“. Характеризули цю ситуацію: готівковий голод у промислі й торгівлі та зубожіння широкого населення. Вснаслідку прийшли явища: зменшення продукції, а з нею зріст безробіття, зменшення покупної сили населення, масове протестування векслів, надмірне задовження населення через ситему кратничних сплат, відсоткова лихва. Політика „радісної творчости“, яка полягала на щедрому інвестуванні бюджетових надвижок і касових резерв у непоплатні підприємства, покінчилися раптовим стриманням кредитів і поворотом до політики „затиснення пояса“. Завмер цілковито будівельний рух і до нечуваних розмірів зросла мешканева нужда. Політика етатизації покінчилася катастрофою на збіжевому ринку. Щоби рятувати ситуацію та вплинути на звижку збіжевих цін, уряд, випродавши вже (нижче цін купна) всі свої збіжеві резерви, скасував усі барієри для експорту збіжжа, а навіть призначив експортові премії, однак хліборобство мало вже на цьому виграло у звязку з некорисною міжнародньою конюктурою (пересичення закорд. ринку збіжжам, загально низькі ціни на всі хліборобські сирівці). Некорисна міжнародня конюктура у ділянці кредиту поглибила ще крізу в Польщі: в 1929 році Польща (яка взагалі не знає іншого кредиту, як закордонний), не отримала ані сотика позички; розбилися теж переговори з французькою фінансієрою про кредит для рільництва шляхом заснування Центрального Земського Банку. Процес міністра Чеховича та внутрішньо-політичні відносини в свою чергу страшенно некорисно відбилися на довірю закордонного господарського світа до Польщі й на активізації рідного приватного капіталу. Постійна політична кріза й двократна зміна кабінету спаралїжувала господарське законодавство: з сойму лише завернено 14 законопроектів, а на їх місце жадного нового не зголошено. Всупереч вимогам америк. „дорадника“ Дюї нічого досіль не зроблено теж у ділянці податкової реформи, зберігаючи надалі податковий хаос. Чимало пошкодили теж минулорічні морози, приносючи державним залізницям протягом одних 10-ти днів 50 міл. втрати. Познанська виставка завдяки свойому „престіжовому наставленню“ принесла 5 міл. зол. дефіциту та мінімальні практичні користи для господарського світа. Пашпортовий мур дальше тримає Польщу ізольованою від світа.

IV.

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ В 1929 РОЦІ.

Ця вимагає окремого обговорення. Однак для заокруглення образу слід згадати про неї теж бодай загальними штрихами. Йшла вона в мин. році вірно втертими шляхами, не лише не трібуючи навіть її розвязки, але далі її плутаючи й загострюючи. Характеризувала її плоскість і короткозорість. Зараз з початком січня 1929 року відбулася у Львові нарада 3-ох східно-галицьких воєводів та полк. Коца, тодішнього ще, так мовити, політичного комісаря у Львові. Що врадили, — невідомо, але життя цієї наради не спостерігло: краєва адміністрація остала у старих шорах. Бюджетова сесія принесла демонстраційне скреслення смішних сум на „Сільський Господар“ та український університет, історичні виступи Ярузельського й мін. Складковського та виразний бльок ББ з ендецією. Започаткована у березні місяці шкільна дебата в освітній комісії сойму була перервана зачиненням сесії, але при відомому становищі ББ й уряду згори була засуджена на невдачу. Новий міністр освіти поспішився із видачою нових правил для приватного шкільництва, якими ще гірше утруднив нашим школам позискання прав прилюдности. В недавньому свойому відчиті у Вильні говорив багато про школу, як засіб прищеплювання дітям державного патріотизму, але ані слова не згадав про вартість школи у матірній мові. Подорож президента республики по Волині в липні мин. р. дала притоку лише „Українській Ниві“ до виписування гимнів і дитирамб. Коли-ж у вересні запрошували на нараду голова уряду чи голова урядового соймового бльоку, а в листопаді президент представників українського народу „переочили“. Зате в Женеві до Конгресу Національностей дянсовано „пар форс“ — Богуславського. Останній місяць в році приніс відкинення із глумом та злобою вимогу українців на право користування українською мовою в соймі, в новому кабінеті міністром освіти остав п. Червінський, а міністром внутр. справ став п. Генрих Юзефський. Очевидно, що на тлі цих відносин зголошення пепесами в рямцях проекту нової конституції — територіяльної автономії для українців, може служити лише темою для малого фейлетону!...

— — — — — — — —

Це був сумний рік,—сумний рік у житті польської держави. Ніби в тому році змінилася трохи психіка польських мас у напрямку більшого критицизму до дотеперішньої системи правління та взагалі більшого зацікавлення політичною ситуацією. Ніби під напором господарської скрути та власних промахів захиталася система половинної диктатури. Ніби „зло“ 1929 року переступило вже кульмунаційну точку. Це мало би бути єдиною користю з того року. Але і цього твердити не можна і тієї „доброї сторінки найгіршого зла“, як ніби вже пережитого, не можна записувати в порожню рубрику активів 1929 року. Бо це викаже щойно — новий 1930 рік!

І. Кедрин.

Між Францією і Америкою.

Французи сьогодні багатші навіть від американців. — І що з цього може вийти?

(Від нашого кореспондента.)

Париж, у січні 1930.

I.

Загально думають, що Зединені Держави Півн. Америки зберігають у своїх касах переважну частину всього світового золота; ця влада над золотом дає, кажуть, цій країні таку небувалу потугу, що вона могла би, якби хотіла, захопити всю господарку Европи, яка є в неї на ласці й неласці.

Таке думають загально. Одначе інша річ, чи ця „загальна думка“ справді вірна, або бодай наскільки вірна.

Нема сумніву, що Америка багата — своїми земельними багацтвами, своїми управами, своїми промислами, своїми живими й молодечими силами; одначе правда й те, що ці багацтва неймовірно й небувало зросли наслідком гри обставин, припадкових і виїмково корисних воєн, що руйнували Европу, рівночасно розбагачували Америку.

Все це — загально відомо.

Натомість куди менше відомо, що єдина країна в Европі і в світі цілому, яка нині стає в пару Зединеним Державам з погляду багацтва й господарського розквіту, — Франція. Цей успіх Франції тим замітніший і французьке громадянство тим більше може ним гордитися, що країна ця перебула що тільки 10 років тому крайно виснажуючу війну, яка скосила ціле покоління мужеської людности в повноті сил, зрівняла була з землею (а навіть з підземеллям) добру пяту ча-

стину національної території тай довела була французьку валюту над самий край — перед пропастю банкроцтва.

Сьогодні все те — забуте й вирівнане. Все? Ні, бо півтора міліона молодих людей, ціле одно покоління малоплідної раси, таки гниє в землі, а других стільки важко ранених інвалідів, втративши здоровля, сумно й безвиглядно коротає свій вік, ждучи смерти, спасительки від мук окаліченого іствування. Ні забути це, ні вирівнати ніхто не спроможен. Але матеріяльні втрати? Промисл? Скарб? Послухайте тільки?

II.

Закордонні фінансісти, особливо американські, з ростучим острахом — та безсильно — дивляться на постійну золоту струю, яка від кількох місяців переносить золото з усіх країв, й Америки включно, до французьких скринь.

Які чинники спричинили цей наплив золота у Францію? Всесторонньої й вичерпуючої відповіди на це дуже складне питання дати не можна. Можна хіба тільки навести декілька підставових помічень.

Розпочався цей приплив золота до Франції зараз після стабілізації франка, тобто майже безпосередньо після усунення небезпеки банкроцтва. Від грудня 1927 до червня 1925 американці продали французам за стабілізованого франка золота вартости 178 міліонів долярів. Одначе то був тільки початок.

Віднова довіря у власні сили нації, зроджена заходами уряду „національної згоди", усунення страху перед соціялістичними спробами розтрати публичного й приватного капіталу, тай пом'тне відродження загального добробуту — дали товчок поворотови французьких капіталів, які були втікли за кордон, прогнані туди острахом перед руїною валюти. Їх оцінюють за самий 1926 рік на 50 міліярдів (не: міліонів) франків.

Ратифікація угоди про сплату французьких воєнних довгів Америці розложила французькі довги на рати, плачені протягом довгих періодів часу, тай позволила французькому урядові знов стягнути у Францію ті великі маси золота, які він уже був накопичив в Америці і в Льондоні на випадок, якби парлямент був відкинув ратифікацію і якби наслідком того було треба відразу сплатити велику пайку довгів.

А врешті не треба забувати і сплати німецьких „репарацій". Німеччина, хотячи мати чим платити репарації тай розвивати свої внутрішні господарські засоби запозичується на великі гроші в Америці й Англії, а значна частина добутих осьтак Німеччиною грошей спливає у Францію — як рати репарацій.

III.

Золотий скарб Французького Банку сьогодні вдвоє більший ніж був перед війною: він представляє 41.387 міліонів франків. Поважний англьо-саксонський фінансовий теоретик Давид Фрайдай не вагається бачити в цьому факті небувалого накопичення золота у Франції „найповажнішу міжнародню проблему фінансову наших днів".

Правда, скількість золота, накопиченого в Америці, абсолютно ще куди більша від французького золотого засобу: в мин. серпні Америка мала 110.241 міліонів франків, тобто майже вчетверо більше французького золотого засобу. Одначе скількість ця постійно поменшується: ще 1924 року вона представляла 115.988 міліонів.

Зновже британський золотий скарб виявляє сьогодні всього 16.716 міліонів франків (супроти 41.387 французьких). Німецький золотий засіб виявляє 13.250 міліонів, італійський всього 6.941 міліонів.

Так отже на перший погляд видавалось би, що Америка безумовно й безоглядно перевищає Францію силою свойого золотого скарбу (110 проти 41). Одначе воно так тільки на перший погляд. Бо коли розложити ці засоби золота на голови людности, то раптом і несподівано показується осьщо: На голову американську припадає „всього" „тільки" 926 франків, а на французьку голову не менше 1025 франків. Чи думали ви про щось подібне?

Для порівнання слід ще навести відповідні числа з інших країв. Анґлія — 390 франків на голову. Німеччина 217 франків Італія 128 франків.

IV.

Та доволі цього! Тай пощо нам цих чисел і цих відомостей? По що? Просто тому, що числа ці і факти, виявляючи небувалу в історії людства фінансову перевагу Америки з одного боку Океану і Франції з другого, пояснюють і підкреслюють політичну вагу цих двох організмів серед народів і країв світа. Так воно бувало, так воно є і так воно буде, що фінансова могучість висловлюється в політичній потузі, тобто в силі впливу політичного даної нації на міжнародньому політичному ринку. Ні Америка ні Франція не може і не захоче їсти свій жовтий метал. Вони вливають одну частину його в живлю свойого господарського й соціяльного організму, підкріпляючи його осьтак і щораз вище його піднімаючи, а другу частину вони вивозять, експортують за кордон, перетворюючи осьтак відповідні краї й землі спершу в кольонії свойого капіталу, а далі в кольонії своєї політики.

Іде нині в цілому світі — і з кожним днем ітиме з більшою наявністю й доцільністю — величезна гра між фінансовим капіталом Парижа і Ню-Йорку. Тай між міжнародньою політичною системою Франції й Америки. Про те, як спроволи перетворює Радянщину у свою фін. кольонію Америка, заставляючи СРСР так танцювати на далекому Сході і деінде, як Вашінґтонови мило, — про це вже й воробці на дахах цвірінкають. Завтра воно буде притчею во языцех.

А Франція? Більше ніж за всякими парляментарними чи літературними ефемеридами, сплетнями чи скандалами, треба уважливо стежити за фінансово-політичною кольонізацією нових країв і держав Европи — Францією. Треба стежити і треба — принаймні пробувати, принаймні старатися, принаймні силкуватися вставити кінчик свойого пальця в розважування про розміщення цих кольонізацій.

В Америці дещо роблять в цьому змислі українською еміграцією: ріжні познаки на це вказують. А у Франції? Там далі, як досі, тільки Річпосполита удержує свої підшепти і впливи, а з українських виявляється — як мізерно і прикро, це інша річ — тільки та „українська" пропаганда, яку підтримує і якою кермує Варшава, на відомих базах: оконечної денаціоналізації Сх. Галичини тай розведення білих орлів над Правобережжя, над Київ і Одесу.

Про якунебудь серіознішу спробу іншої, справді української, тобто соборницької пропаґанди української у Франції — не чувати.

В. П.

Повстання в СРСР.

З Царицина прийшли відомости, що в царицинськім окрузі вибухло селянське повстання. Це повстання вибухло несподівано, без всякої підготовки й організації, викликане стихійною ненавистю селян до комуністів. Повстанчий рух охопив кільканацять сіл і тривав кілька днів, після чого відділи червоної армії здавили його заливаючи кров'ю полум'я бунту. У повстанні взяло участь кілька козацьких станиць і хуторів. Повстанці вбили кількох радянських урядовців і прислужників чрезвичайки.

„Дні" доносять, що навіть серед робітництва в Царицині кипить ненависть до більшовиків і що ці робітники солідаризувались з повстанцями.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ. 7)

Сміх землі.

Скинув куртку, вилив собі на голову цілий збанок води й витираючись вирішив:

— Зараз-же на село! Міряти, міряти й міряти землю! До безтями, до забуття! На цілий місяць...

XI.

У той саме час Семенюк сидів у своїй кімнаті. Готовився до виїзду на села ревізувати кооперативи. Розстібнута сорочка зсовувалася з рожевих здоровенних пліч. Вуса падали вниз і закривали уста. По волоссю неначеб пройшла вихура: його мальовнича копиця була помотана в усі боки. Блакитні очі, завжди чисті й ясні, затяглися імлою.

Семенюк був незадоволений. У його голові не було ні одної ясної думки. Це сильно дратувало його. Він звик до ясности, чистоти й релефности своїх думок. А тут у голові якийсь туман.

Нарешті, як правдивий син села, поставив собі питання руба:

— Чи не закохався й я?

І відповів собі щиро:

— Так, початки вже є. Влучала в Голянівського, а зачіпила й мене.

Намагаючись думати тверезо, міркував далі так, автоматично переглядаючи ріжні кооперативні папери й друки:

— Коли таке є кохання, то яке-ж воно дурне! Тіла її я не бачив, крім шиї і рук; серця й розуму не пізнав. Ніодного слова з нею не промовив. Яка-ж, значить, підстава до того, щоб покохати її? А може вона хора, може ідіотка, ворог нашого народу? Очевидно, кохання це якась суґестія, омана, втрата почуття дійсности й волі.

Складав папери до теки, а в голові само собою линуло:

— Людина втрачує всі найцінніші прикмети своєї душі, стає сновидою, напів божевільним, а поети бють у літаври: осягнула, мовляв, неба! Катзна що! Небо божевільних і сновид...

Ця думка подобалася йому.

— Небо сновид!

Махнув рукою, підтягнув догори халяви й підвівся.

— Годі! Досить дурощів! Треба братися до праці. Це зайняття для таких підмоклих, як Голянівський...

Зачинив теку, поклав на місце.

— Значить, сьогодні обревізую кооперативу в Яблонках і там переночую. Завтра — пішки до Осинок. Сволота ці Осинки! Ніяк не можуть уродити свого проклятого кооперативного недоноска! Прийдеться обійти всі хати й цілий день клепати язиком по дурних головах. Там знову переночую, а вранці кіньми до Жабрик. Огого! Як так піде, то і два тижні не буду в хаті!

Уявив собі дядьків, що слухаючи куняють з перевтоми; баб, що замість слухати, розглядають його вуса, брови, ніс і т. д.; хлопців, що ретельно колупають пальцем у носі.

— А все-ж, які вони милі, любі! Який здоровий, незаораний ґрунт! Яка міцна величня культура може на ньому вирости! Ех, колиб оці Голянівські могли злитися з нашими дядьками й бабами в одну родину! Колиб оця інтеліґенція не відривалася від рідного пня, не зраджувала його.

Розставив широко ноги, подивився на кінці чоботів і похмуро подумав:

— Нікчеми, покидь, дезертири! Як високо в порівнанні з ними стоїть Голянівський, оцей нащадок виклятої шляхти. Їх би бойкотувати! Слова з ними не промовити. Зналиб, бісові діти, як це зраджувати нарід!

Серце Семенюка переповнилося такою огидою до всякого роду „шкурників" і такою ніжною любовю до тих дядьків, що куняють на викладах; до тих баб, що замість слухати, розглядають чоловічі принади; до хлопців, що колупають у носі, — що аж спалахнув.

— Швидче туди, де родиться в муках нове національне життя! Хай йому цур, оцьому облудливому Луцькові.

„Кишкою"! — згадав він нічний вигук. „Він мені в морду, а я: наплювать!" — От де сила! Це дійсно „сміх землі", землі спітнілої, як каже Голянівський. Правильно, шляхтичу! „Бог із каменя може створити собі дітей", — пригадалися йому біблійні слова. — Так, так! Інтеліґенція наша догниває до кінця, а бог України творить собі здорових, сильних і вірних синів з оцих темних селян. З них повстане нова інтеліґенція. Лише на них треба опертися в це „время люте".

Волосся на голові ще більше скуйовдилося. Сорочка зсунулася майже на руки, блакитні очі налилися вогнем.

— Недобиток шляхти розуміє це прекрасно, всією душею відчуває цю нову велику силу. Молодчага Голянівський! Жаль лише, що вліпився в бльондинку...

Враз щось болюче вкололо його. А якийсь огидненький внутрішній голосок засміявся пронизливо:

— Ти поїдеш на село, а він тут буде з нею.

Жбурнув у кут теку й вилаявся:

— І йолоп я! Хочаб довідався, хто вона.

Пройшовся по кімнаті.

— Що за ідіотський стан! До біса! Треба швидко їхати. До неньки землі! „Кишкою". Ех, які вони любі!...

XII.

Голянівський працював з надзвичайною завзятістю. Одні селяни квапилися вийти на хутори. Інші, навпаки, гальмували роботу: все скаржилися, що їх кривдять, дають їм гіршу землю, то-що.

Голянівський збірав їх, виголошував їм промови, переконував, вияснював. Та його манери, елеґантські рухи, способи висловлювання своїх думок, — все це клало якусь межу між ним і ними.

І чим гарячіше він переконував селян, тим холодніше були їхні обличчя. Відчував це й хвилювався. А коли спостерігав на чиймусь обличчі усмішку — цілковито бентежився.

Найбільший спір між селянами вийшов за те, як провести дорогу між полями. Голянівський зібрав усіх на нараду й довго промовляв:

— Ви не розумієте своїх інтересів, — вирвалася в нього необережна фраза.

(Продовження буде.)

ну стати великим письменником так, як його батько, але на його превеликий жаль він не мав ніякого таланту і це стало трагедією його життя. Після цього він старався здобути імя та славу перекладами з чужих мов, але це не принесло йому великої популярности. По батькові дістав він у спадщині жадобу слави і жадобу обертатись у кругах найкращих жінок Льондону та грати якусь велику ролю в суспільстві. Але не зважаючи на всі зусилля, син Оскара Уайльда живе в тіни і є в Льондоні майже невідомим.

— **Німецькі кольоністи ідуть до Канади.** Німецька преса повідомляє, що 3000 німецьких кольоністів, що покинули СРСР й опинились у таборі в Меллїні в Німеччині, дістали дозвіл переїхати до Канади. Кошти переїзду цих кольоністів покриває німецький уряд та ріжні гуманітарні німецькі товариства. Від кількох днів лікарі переглядають цих кольоністів і видають посвідки для тих, що можуть дістати візи на виїзд до Канади. Деяка кількість кольоністів буде допущена і до Бразилії.

— **Духовенство на Рад. Україні без телеграфів, телефонів та без пошти.** Харківські поштарі і телеграфісти на одних зборах постановили, що від тепер вони не будуть обслуговувати „дармоїдів і паразитів“, що називають себе священиками і почнуть бойкот проти духовенства. Збори домагаються від радянського уряду, щоби заборонити духовенству пересилати поштою релігійні книжки та переписуватись чи телеграфувати в релігійних справах.

— **Едісон і катодова лямпа.** Повстання катодової лямпи є тісно звязане з назвищем Едісона. Він перший зауважив явище емітування відємних електричних набоїв через розжарену нитку електричної жарівки свого винаходу і щойно від тоді, себто від 1863 р. почали вчені займатися тим явищем, посвячуючи йому чимало праці й уваги. Прийшла ціла низка дослідів і винаходів, яких наслідком була катодова лямпа у ріжних відмінах. Явищем, завваженим через „чародія з Менльо-Парку“ занялися у першу чергу Флемінґ і Венельт. Ці вчені, не жалуючи труду, точно розслідили це явище, на основі своїх спостережень збудували катодовий простувач з двоелектровими лямпами (катода і анода), а опісля, впроваджуючи третю електроду (сітку), створили прототип сучасної троелектродової радієвої лямпи. Те, чому дав почин ґеніяльний ум добродія людства, Едісона, і над чим працювали сотні вчених, сьогодні завдяки невтомній праці і творчій енергії, дають нам у завершеній формі заведення Філіпс. У величезних лябораторіях заведень Філіпс в Айндговен армія інжинірів-конструкторів і вчених сотворила чудесну катодову лямпу, гідну творчого ґенія — Едісона.

Експозе прем. Бартеля.

На пленарнім засіданні сойму дня 10. січня премієр Бартель виголосив експозе про пляни уряду на найближчу будучину. Взивав послів до співпраці з урядом. Сказав, що на першому місці справ важних для держави є ревізія конституції під кутом скріплення виконуючої влади. Скарбове положення держави в мин. році було корисне. Девять місяців бюджетового р. 1929/30 дало заг. дохід 2,261.700.000 зол., а 9 місяців попереднього бюджетового періоду дало дохід 2.224.300.000 зол. Інакше виглядають видатки. В 9 перших місяцях біжучого періоду видано більше ніж в анальоґічнім часі мин. року на суму 113.500.000. Тому бюдж. надвишка в 1929/30 винесла лише 36,300.000. Від січня 1929 до нині уряд сплатив заг. закордонних довгів ок. 199 міл. зол., не враховуючи сплат самоврядувань і прив. підприємств. Дня 28. грудня 1929 р. було вповні безробітних 186.427. Обговоривши справи охорони праці та сусп. обезпечень, премієр перейшов до справ хліборобства. Уряд на спілку з хліборобськими установами повинен усправнити та зраціоналізувати торговлю збіжем, головнож експорт. Мін-ство хліборобства старається можливо скоро скомасувати рільні господарства, скасувати сервітути та скріпити парцеляцію, яка буде приноровлена до госп. і кредитових умовин. Міністр закордонних справ після повороту з Женеви здасть соймові звіт із польської закордонної політики. Від 1926 р. польська закорд. політика не змінилася. Основувалася й основуватиметься на вдержуванні й орґанізації мира та на додержуванні договорів. У віроісповідній ділянці уряд старатиметься упорядкувати правний стан, а передовсім управильнити взаємини між державою та поодинокими віроісповіданнями. В справі катол. віроісповідання уряд старається сфіналізувати справи, звязані з виконанням конкордату. В ділянці вн. справ уряд постійно працюватиме над усправненням адміністрації. Премієр апелює до послів, щоби співпрацювали з урядом і щоби поборювали чинники, які демагогічно стараються підірвати повагу адміністрації. Всі справедливі закиди уряд буде совісно розглядати. Загальною тенденцією премієра буде трактувати цілу справу справедливо й обективно. Репресії, які годі закинути з держ. оглядів і які приноровлювали всі уряди від початку повстання держави, будуть приноровлювані в оконечних випадках. Уряд зробить усе, щоби проекти самоврядних законів, що торкаються орґанізації громадського, повітового, міського та воєвідського самоврядування ввійшли на шлях здійснення.

Про т. зв. **національні меншости** премієр сказав: Моє становище в справі нац. меншостей вам відоме. Я мав нагоду зложити заяву в тій справі перед вис. палатою. Повторюю ще раз, що льояльні супроти держави горожани річипосполитої без ріжниці віроісповідань і національностей повинні мати запевнені всі права та привілеї, які признає конституція. Мушу сказати, що колись штучно поодинокими чинниками загострена справа нац. меншостей втратила богато на гостроті, а само життя приносить щораз більше потверджень згідної співпраці всіх горожан річипосполитої в творчім змаганні орґанізації життя та держави.

Вкінці премієр щераз заапелював до сойму, щоби співпрацював з урядом над поборенням усіх трудностів, а уряд зі свого боку приступить до виконання обовязків.

Слідство в справі підслухання телеф. розмови.

Слідчий суддя переслухав директора Аґ. Всх. Щепаніка. Він не заперечив, що бюлетен друкувала його аґенція. Сказав, що у комунікаті було богато цікавих політ. відомостей з журнал. становища. Обв. Зайнфельд боронить ся тим, що розмову пор. Зацвіліховського з президентом підслухав припадково. Зайнфельда поставили в стан обвинувачення з т. зв. шпіонського закону, який за саме збирання довірочних відомостей у нелеґальний спосіб передбачує кару до 3 літ тюрми. Стверджено, що Зайнфельд продавав бюлетен абонентам за оплатою, м. і. один жид. фінансіст платив за цей бюлетен місячно 300 зол. Таких абонентів було більше. Зачувати, що поліція впала вже на слід людей, які технічно перевели підслухання телеф. розмови між Замком і Спалою.

Комуністичного посла винесли зі сойму.

На засіданні сойму дня 10. січня комун. посол Рошак вийшов на трибуну та став промовляти, хоч віцемарш. Четвертинський не дав йому голосу. Пос. Левандовський (НД) на силу усунув Рошака з трибуни. Колиж Рошак знову вийшов на трибуну, віцемаршал виключив його із засідання, а коли це не помогло, марш. сторожа винесла Рошака зі сойм. салі.

Зі спортового життя.

ЗВІТ З ДІЯЛЬНОСТИ СЕКЦІЇ НАКОЛЕСНИКІВ С. Т-ВА „УКРАЇНА“ ЗА 1929 Р.

На сходинах українських наколесників у Львові, які відбулися 10. травня 1929 р., рішено зєднати всіх українських наколесників в одну громаду. Толіж вибрано тимчасовий виділ, який звернувся до С. Т-ва „Україна“ з проханням заснувати окрему секцію наколесників при Т-ві.

Перші загальні збори секції наколесників С. Т-ва „Україна“ відбулися вже 16. травня 1929 р. На тих зборах затверджено статут секції та вибрано виділ: голова — дир. О. Радловський, заст. голови — Я. Яримович, секретар — Е. Ковалик.

Виділ секції наколесників уложив плян праці на цілий сезон і при помочі членів секції взявся відразу до діла. Вже 30. травня відбулися перші змагання на просторі 20 км., а в міжчасі три прогульки. Секція наколесників С. Т-ва „Україна“ при кінці сезону мала вже 52 членів, в тім числі чотири жінки. Прогульок у сезоні уладжено в ближчі і дальші околиці Львова девять, а крім цього одну тритижневу прогульку в часі вакаційних ферій.

Уладжено також шість разів змагання. Важнішими були: змагання за мистецтво С. Т-ва „Україна“ на 1929 рік (30 км.) і змагання за мандрівну чашу (дар фірми О. Стефанович) на просторі Львів—Миколаїв—Львів (70 км.). В минулому сезоні перебуто разом 2.380 км.

На замкнення сезону уладжено забаву з танцями, дохід з якої признано на тренінґове знаряддя. Небавком розпічнуться вже тренінґи членів секції.

Лист до Редакції.

У ч. 1—2 „Української Ниви“ за рік 1930 у статті редактора її п. П. Певного „На теми дня“ вміщено дуже похвальну рецензію на часопис „Млода Весь“, що виходить у Рівному двома мовами: польською й українською. З українських статтей декотрі надруковано з моїм підписом і це дало привід п. Певному висловити свою щиру радість, що я став співробітником „Млодей Всі“.

Ця радість трошки передчасна, а мені спричиняє вона велику прикрість, бо це твердження п. Певного не відповідає дійсності: *я не був, не є і не буду співробітником „Млодей Всі“.*

Статті про Луцьке Чесно-хрестне брацтво, про Острожську Академію, про нашу пісню і „українську леґенду про квітку браток“ редакція „Млодей Всі“ взяла з моєї читанки для позашкільної освіти, може не знаючи, що вони належать не мені, а взяв я їх для читанки з творів інших авторів та інших читанок, — отже підписувати їх своїм імям я не маю права. Редакція „Млодей Всі“ зробила це без попереднього порозуміння зо мною; коли я довідався про це, то негайно написав до неї, прохаючи спростувати цю помилку. Нині я одержав повідомлення редакції „Млодей Всі“, що таке спростування буде надруковано в ч. 13 „Млодей Всі“, що має вийти 10. січня.

З поважанням

д-р М. Левицький.

П. С. У статті п. Певного є одно місце, що може декого ввести в блуд щодо моєї участи в правлінні Луцького Чеснохрестного брацтва:

„Написано його (оповідання про брацтво) на підставі історичного матеріялу, який очевидно здобув Модест Левицький, *яко член правління брацтва* в його архивах“.

Було би правильніше написати: *„коли був* членом правління брацтва“; бо п. Певному відомо, що я вийшов із того правління більше, як три місяці тому, коли переконався, що справа з затвердженням статуту брацтва безнадійна.

М. Левицький.

Ще до питання: якої нам треба енцикльопедії?

В ч. 246 „Діла“ за м. р. вміщено оголошення підписки на українську загальну енцикльопедію, з якого видно, що енцикльопедія обсягом в 100 друк. аркушів (25 випусків по 4 арк. кожний) „всецїло охопить усі галузі людського знання“, а тому, що вона *українська*, найбільшу увагу дасть відомостям про матеріяльну й духову культуру українського народу.

В чч. 273 і 274 „Діла“ за м. р. вміщено дуже цінну статтю М. Рудницького — „Якої нам треба енцикльопедії?“

От з приводу всього цього матеріялу я й дозволю собі подати тут свої міркування в цій важливій справі.

Перш за все насувається питання, чи може нас, українців, задовольнити українська енцикльопедія обсягом в 1600 сторінок.

Пригадується чийсь афоризм, що та нація, яка не має свого Брокгавза, не може стояти в ряді культурних націй.

Може бути, що цей афоризм є занадто категоричний, але всеж таки він має дещо правди в собі. Отже треба нам за всяку ціну стреміти до того, щоби мати свого Брокгавза. А покищо будемо вдячні й за той почин, який виявляє кооператива „Рідна Школа“ у Львові, приступаючи до видання невеличкої української енцикльопедії.

Друге питання торкається пляну й метод праці над енцикльопедією. Тут уповні можна погодитися з усіма зауваженнями М. Р. щодо необхідности попереднього вирівнання поглядів співробітників на плян і методи праці в енцикльопедії, а також додержання ними історичної перспективи. Накінець, залишається ще питання про саму програму української енцикльопедії.

Тут, навпаки, вже ніяк не можу погодитися з накресленою М. Р. програмою самої енцикльопедії. М. Р., як видно з його статті, хоче бачити в українській енцикльопедії, крім звичайного матеріялу загального характеру та матеріялу з українознавства, ще словник українських синонімів (напр. краска, барва, фарба, колір і т. п.), терміньольогічний словник з усіх ділянок знання (напр.: терміни складових частин трамваю, камяниць, церков і т. д.) та словник чужих слів.

Нема чого доводити тут, що енцикльопедія, розрахована на 1600 сторінок, не в силі вмістити всього цього матеріялу, який звичайно находить собі місце у великих енцикльопедіях, бо одні словники, про які згадує М. Р., можуть заповнити всю енцикльопедію, так, що поза ними вже не залишиться місця для іншого матеріялу.

З другого боку, гадаю, що при обсязі енцикльопедії в 100 друк. аркушів редакції не вдасться здійснити того пляну, який вона намітила собі, а саме, сполучити енцикльопедію загального людського знання з енцикльопедією українознавства. В кращому випадку справа зведеться до того, що будемо мати енцикльопедію на взірець французького „Малого Ілюстрованого Ляруса“ з тою хіба ріжницею, що в українській енцикльопедії читач знайде два-три рядки про головніших українських письменників, учених, політичних діячів і т. п., як це вже він знаходить тепер і в чужих нових великих енцикльопедіях (напр., в новому словнику Отта, в „Масариковому Науковому Словникові“, в „Новому Науковому Словникові“, що видається в Празі чеською мовою).

На мою думку, *українська* енцикльопедія тим і має відріжнитися від чужих енцикльопедій, що в ній з можливою повнотою подаються відомости з галузі українознавства. Така українська енцикльопедія стане в пригоді не тільки кожному українському інтелігентові, але й чужинцеві, що студіює те чи інше українське питання. Невже чекати нам, що якийсь чужинець видасть так потрібну нам енцикльопедію українознавства, але чужою мовою?

Думаю, що якраз українська енцикльопедія має виконати це завдання.

Справді, де, як не в українській енцикльопедії, кожний міг би знайти для своєї праці найголовніші відомости біографічного й бібліографічного характеру про того чи іншого українського письменника, ученого, політичного діяча й т. п.? Де, як не в українській енцикльопедії, він міг би відшукати вказані відомости, напр.: про таких наших педагогів з Галичини, як Г. Врецьона, Д. Дорбомильський, В. Ільницький, Є. Згарський та багатьох інших? І таких прикладів можна навести безліч з кожної галузі науки.

Тут головна праця редакції полягатиме в тому, щоб українська енцикльопедія дійсно охопила всі ті галузі науки, які мають відношення до українознавства (археольоґія, історія, етноґрафія, ґеоґрафія, економіка, педаґоґіка й т. д.). Вибір самих слів для енцикльопедії, наповнення їх стислим річевим змістом — це справді тяжка й невдячна праця для співробітників енцикльопедії.

При такому розумінні *української* енцикльопедії наперед слід визначити, що в енцикльопедії обсягом у 100 друк. аркушів не залишиться вже місця для відомостей загального характеру поза матеріялом з галузі українознавства.

Підкреслюючи всю вагу енцикльопедії українознавства, я ні трохи не заперечую потреби в енцикльопедії загального характеру *українською мовою*. Видання такої енцикльопедії не потрібує ні тих коштів, ні тої складної орґанізації, які викликає видання енцикльопедії українознавства. Думаю, складання такої енцикльопедії полекшується тепер вже тим, що маємо цілу низку невеличких чужих енцикльопедій, які у великій мірі надаються для перекладу на українську мову, як, напр.: французький словник Ляруса, російський словник Ф. Павленкова, чеський — малий словник Отта або Кочі й т. д.

На підставі всіх цих міркувань приходжу до висновку, що українська енцикльопедія, видання якої бере на себе кооператива „Рідна Школа“ у Львові, може бути лише енцикльопедією українознавства, а поруч з нею мусить повстати видання невеличкої загальної енцикльопедії українською мовою, потребу якої відчувають широкі кола українського громадянства. Можна бути певним, що успіх цього видання навіть при наших умовах поширення української книжки є забезпечений.

Прага, 29. XII. 1929. р.

Ст. Сірополко.

святої Батьківщини. Культ Різдва і презепія є для них перш за все культ родини, дітей і материнства, і недурно неаполітанський часопис „Маттіно“, що саме перейшов під безпосередню керму секретаря фашистівської партії — А. Тураті, пише: „Кожне святкування християнського Різдва набирає непомильного виразу душі Нації“, і — трохи далі: „Цей день є у нас обожанням культу родини, як органічної клітини Батьківщини“. (25. XII. 1929).

Італійська психіка ніколи не могла примиритися з думкою, що шлюб може бути, як у англьосаксів, німців та почасти і у словян, — лише звичайним і простим контрактом погодження матеріяльних інтересів, спілкою двох симпатизуючих собі осіб для товариства і взаємної допомоги в важкій життевій боротьбі. Для італійця створення родини є перш за все актом релігійним, і тому вічним і нерозривним, що не піддається дальшим пертрактаціям і підлягає релігійним та моральним законам виконання взятого на себе обовязку до кінця. При всяких обставинах, при всяких змінах настрою і смаку законтрактованих осіб!

Такий погляд на шлюб, що розвинувся з одного боку певно під впливом католицької релігії, а з другого боку під впливами таких національних рис, як непомірна заздрість та спрага панування, — не є нормою фашистівського законодавства, що як відомо, визнала правосилу за церковним шлюбом, — чого не визнавали попередні уряди, — але і неписаним законом для населення дофашистівських часів, так, що всі спроби антиклерикальних та масонських урядів провести закон про леґальний розвід вустрічали непереможну опозицію в цілій країні. Колись ми ще вернемося до цього траґічного, — особливо зогляду на вулканічність темпераментів, — питання, а тепер хочемо лише відзначити, що культ родини, що його фашисти намагаються як мога зміцнити, знаходить в італійських Різдвяних Святах природне виявлення і цілком ясну конкретизацію: Дитина-Немовлятко, і навкруги його Батьки і Сусіди, — ціле суспільство, ціла природа приймає участь у Великій Родинній Події.

Рим, у січні.

Один примірник часопису може читати і 100 осіб. Але недовго. Бо нема таких грошей, щоби втримати часопис серед громадянства, де читачі хотять жити „дуричкою“.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960.** 238 33—?

— **Святочне засідання Спілки „Діло“ з нагоди 50-ліття „Діла“** відбудеться в середу (новий рік) вечером (6. год.) в салі „Української Бесіди“ при вул. Рутовського (Народній Дім).

— **М. Голинський у Львові.** Відомий наш співак, тенор харківської опери М. Голинський, який хвилево перебуває у Львові, виступить один раз перед поворотом до Харкова в опері „Аїда“ в суботу 11. ц. м. у великім міськім театрі.

— **Самогубство шкільного інспектора в Борщеві.** Дня 10. ц. м. у Борщеві застрілився інспектор народніх шкіл Казимир Добровольський. На столі залишив він лист, у якому пише, що причиною самовбивства була знеохота до життя.

— **Пожежа у Станиславові.** У Станиславові при вул. Сапежинській вибухла пожежа у торгівлі Маврикія Шілінґа. В полумях згоріли великі склади ґалянтерійних товарів, вартости 2000 долярів. Пожежна сторожа явилась за пізно.

— **За двобій до вязниці.** Дня 9. ц. м. у варшавськім суді відбулась розправа проти Станислава Штрумпфа Войткевича, співредактора „Курєра Варшавского“ обвинуваченого в тому, що минулого року у двобою застрілив Олександра Завадського, директора кредитового банку у Варшаві. На розправу покликано жінку обвинуваченого, яка була причиною двобою між убитим Завадським і Войткевичом. Обвинуваченого засуджено на півтора року вязниці.

— **До могил своїх синів.** Міністерство війни Зед. Держав Півн. Америки оголосило, що матері вояків, які впали в світовій війні, можуть виїхати на державний кошт до Европи відвідати могили своїх синів. До виїзду зголосилось 6730 матерей, які на державний кошт переїдуть океан і відвідають могили у Франції і Бельгії. Кошти подорожі виноситимуть 800 долярів від особи.

— **Високе самовбивство.** У Ню Йорку скочив Франц Цібер із 61 поверху хмародера на вулицю і згинула на місці. Досі ніхто у світі, шукаючи смерти, не вилазив так високо і не скакав аж із 61 поверху.

— **Син Оскара Уайльда.** Коли помер Оскар Уайльд, його син був малою дитиною. Жінка великого письменника постаралась, що цей син приняв прізвище по матері Вівіян, а не по батькові, якого прізвище було скомпромітоване процесом і дволітньою тюрмою. Син Уайльда мав сумний діточий вік, його майже ніхто не знав у Льондоні, де колись його батько був славним і любленим у найкращих товариствах. Про свого батька говорив син дуже рідко, хоч нишком був гордий, що він є сином Оскара Уайльда і відносився до памяти свого батька з великим пієтизмом. У своїй бібліотеці зберігав він рукописи свого батька як цінні святощі. Син зібрав також багато автографів Оскара Уайльда та чимало цінних матеріялів для його біографії. Доростаючи, молодий Віґ[illegible] бажав за всяку ці-

Анґльо-радянські взаємини.

Брукселя, в січні 1930.

Ще не пройшло два тижні з дня офіціяльного нав'язання дипльоматичних зносин між СРСР. і Англією, як вже настала нова кріза, котра спричинила багато клопоту урядові Мекдональда. Неприємности почались з дня приїзду більшовицького посла Сокольнікова до Льондону. Як відомо, представник кожної держави мусить зложити свої уповноваження на руки короля, раніше чим почати які-б там не були пертрактації з урядом, але король, приймаючи представників інших держав, рішуче відмовився приняти Сокольнікова, мотивуючи це тим, що він не може подати руки представникові того уряду, котрий замордував його близьких свояків. Всеж вихід найдено. Сокольніков був принятий сином короля. Після вручення своїх уповноважень, Сокольніков передав формально міністрові внутрішніх справ Гендерсону зобовязання радянського уряду в слідуючих точках: 1) Не вести пропаґанди на теренах британської імперії; 2) не підтримувати ніяких звязків з жадними орґанізаціями чи особами безпосередньо чи через когось; 3) не давати жадних субсидій комуб там не було з горожан британської імперії і т. под.

Не вспіла ще більшовицька місія розміститись в одному з найбільше люксусових готелів, як майже вся англійська преса підняла галас, показуючи більшовицькій місії дорогу на Москву. Справа в тому, що в Льондоні вийшло перше число комуністичного щоденника „Тге Воркер" в 12 аркушів на чудовому папері без платних оголошень. Всім стало ясно, що на такі видатки не зможе спромогтись ніяка англійська комуністична орґанізація без допомоги більшовицької місії, але це ще не все. У своїй передовиці помістив цей щоденник привітання більшовицькій місії і рівночасно в дуже різких формах низку нападів на уряд Мекдональда. Щоденник поробив закиди і обвинувачення урядови в ріжних переступствах: антирадянських інтригах і в приготовці нової імперіялістичної війни. Кольоніяльна політика вважалась брутальною і скандальною для англійської нації, а в закінчення заклик до мас, боротись з урядом соціял-фашистів, котрий є більше небезпечний від уряд капіталістичний.

З приводу цього інциденту відбулось спеціяльне засідання ради міністрів. Мекдональд занявся особисто вияснениям цього інциденту, а тимчасом преса в один голос повторює слова міністра Гендерсона: „Перше нарушення зобовязань СРСР щодо пропаґанди у британській імперії заставить нас показати більшовицькій місії дорогу на Москву" і додає від себе, що вже на це прийшов час.

Я. О.

Позаочний процес Бесідовського в Москві.

Дня 8. І. п. р. у головнім трибуналі в Москві розпочався позаочний процес Бесідовського, якого обвинувачують в дефравдації 15.270 долярів із радянського посольства в Парижі. Першого дня цього процесу відбулось переслухання свідків. Свідок Розенман зізнав, що Бесідовський в розмові з ним не міг вияснити де поділись з каси 15.000 долярів і вимовляючись болем голови, просив відложити розмову про ці доляри на другий день. Другого дня Бесідовський явився у кімнатах радянського посольства під охороною французької поліції, забрав жінку і покинув посольство на завжди. Розенман твердить, що всі поголоски про втечу Бесідовського через паркани є неправдиві, бо Бесідовський не мав ніяких перешкод в утечі і міг покинути посольство цілком свобідно.

Другий свідок, Яків Бесідовський, брат обвинуваченого, заперечує поголоски про переслідування його родини радянською владою. Переслухано також кількох співробітників радянського посольства в Парижі та кількох французьких горожан. Всі ці свідки зізнають, що Бесідовський жив у Парижі широким, буйним життям, витрачував суми грошей, які перевищали його платню. Урядовці радянського посольства в Парижі заявили, що Бесідовський ніколи не виявляв ніякої розбіжности своїх політичних переконань із політикою радянського уряду і завжди підтримував політику цього уряду та солідаризувався з нею.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

РОЗСТРІЛИ В СРСР.

„Правда" повідомляє, що в Бек-Буклі в Туркестані відбувся процес проти 65 „басмачів", себто членів антибільшовицької повстанчої ватаги. Суд засудив 20 обвинувачених на кару смерти, а інших на досмертну вязницю.

ТЕРОР НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

З Києва повідомляють, що в місяці грудні на радянській Україні арештовано 2.000 осіб, з цього 200 в Києві. Підчас різдвяних свят радянська влада зміцнила переслідування автокефальної церкви й арештувала одного епископа і 30 священиків. Збільшення терору викликає серед населення реакцію і в останніх днях радянська преса щораз частіше пише про вбивства комуністів на селах. У деяких селах Київщини селяни узброєні в сокири і коси нападали вночі на радянські установи. Тому, що комуністи все живуть в небезпеці, радянська влада заасекурувала проти нещасливих випадків 5000 комуністів, що працюють на селах.

КОНФЕРЕНЦІЯ В ГАЗІ.

Із Гаґи повідомляють, що на конференції полагоджено досі 7 точок програми із загальної кількости 13 точок. Тепер на черзі є такі справи: стабілізація німецької валюти, справа проєкту Юнґа, німецько-американська справа довгів, справа дорадчої комісії при банку міжнародних виплат і справа митних договорів. Бріян брав участь тільки в перших днях нарад конференції в Газі і дня 10. ц. м. покидає Гаґу та виїзджає до Женеви на сесію Ради Союза Народів. Французька преса висловлюється про конференцію в Газі песимістично і не вірить в те, щоби в Газі усунено можливість війни, бо Німеччина все буде стреміти до зміни теперішньої карти Европи.

Є. ОНАЦЬКИЙ.

Культ родини.

...Тоді саме родився Христос.

У глибокій темряві довгої зимової ночі на небі сяли зорі, а в захистку незнаної стайні народжався Христос.

Ніхто не мав тоді ні часу ані цікавости слідкувати точно за часом — і жадна рука не записала ззаду старовинної книжки, — якто водилося у нас, на Вкраїні, — точно дату, годину й хвилину того святого народження.

Тимчасом, у сучасному Римі закорінилося глибоке переконання, що це було саме опівночі і саме опівночі побожна юрба заповняє вулиці, поспішаючись на мессу до церкви Св. Марії Великої, де переховуються рештки Христових ясел.

Може бути, що вони мають рацію: і ніч мала дійсно доходити до свого кульминаційного пункту, коли народився Христос: інакше Його народження не малоб свого великого значіння і не викликалоб такої потрібної уваги.

Занадто вже довго людина блукала навпомацьки, шукаючи світла, і в марних пошукуваннях знаходила лише щораз густішу темряву. Серце стискалося від пожадливої туги, а в душі наростала зневіра і втома. І от власне тоді, в момент найстрашнішої жахливої ночі, в бідній, незнаній стайні, на сіні народився Христос...

Ви можете собі уявити просту селянську стайню давніх примітивних часів у бідній примітивній Палестині: голі чотири стіни, брудна долівка, подертий, непевний дах. Звичайна собі бідна стайня...

І в нас, на Вкраїні, панує тепер там жахлива, темна ніч. І там люди кидаються навпомацьки, шукаючи за світлом, задихаючись під навалою кошмарів, неімовірних примар... І там ніч добігає до свого кульмінаційного пункту... І там має ось-ось вдарити дванацята година... І той, що має народитися, народиться, як Христос — серед голих чотирьох стін, у хаті з брудною долівкою, серед обшарпаного люду. Жуватимуть свою жуйку воли і дворова собака з торішніми репяхами в хвості, заглядатиме в деревляну колиску...

І лише бракуватиме екстатичний віслюк... Бо віслюк — порода півдня.

Сучасний італієць забув уже про бідну стайню. Занадто любиться він у роскошах кольорів, у пишноті барвистих одягів, мармурових палат. І тому, відновлюючи в національних „презепіях" давню жидівську містерію, не хоче миритися з історичною правдою, і, замість стайні, відбудовує роскішні будівлі з пілястрами й капітелями, з блискучою підлогою й різьбленою стелею.

„Презепи", чи по нашому — „ясла", вважаються в Італії національним італійським звичаєм, так само як „ялинка" — національним німецьким.

Не будемо тут оповідати історію італійських презепів, що в усякому разі походять з часів, далеко раніших від Франциска Азиського, який поставив намет, увів до нього вола й ослика, уставив гарненько ясла зі свіжим запашним сіном і чекав, повний палкої віри, що Господь пішле йому святе Немовлятко. Зауважимо лише, що з давніших часів ця тема викликала натхнення у більших і менших артистів і презепійне мистецтво досягло в наші часи найвищого розвитку, особливо в Неаполі та Сицилії, де італійський народ особливо захоплюється релігійною пластикою, що промовляє до його чуття, чаруючи очі.

Один час почав був ширитися і в Італії звичай німецької ялинки, але фашисти починають вперто пропаґувати необхідність підтримати давній італійський звичай, і кожна більшменш офіційна установа намагається зробити як мога краще „презепіо". Деякі з них дійсно являються вже справжніми творами мистецтва. Не будемо згадувати традиційних, що прикрашають деякі церкви в Римі, як напр. церкву „С. Мар'я ін Арачелі" на Капитолі (що я її був описав кілька років тому для віденської покійної „Волі"), але не можемо обійти мовчанкою те презепіо, що його зробило Римське Муніципальне Дополяворо, — установа, не релігійна або церковна, але наскрізь цивільна, до того-ж, — що для нас особливо цікаво, — напів урядова. Це презепіо зробив різьбар Сальваторе Белліні, і воно складається з 620 фігурок, які рухаються, відповідно до спеціяльно вставленого годинникарського механізму. Ціле презепіо займає просторінь у 180 кв. метрів і включає в себе найріжноманітніші групи, починаючи від їздців на давніх римських двох колесницях до писарів Августа, що мали зробити перепис у Святій Землі. Тут і слони, що на них подорожували королі-маги, і римські фортеці, і чотири піраміди, і свята печера в єгипетському штибі, і янголи, і звірі, і люди. Тут і жінки, що доять корови, і отари овець, що вертають з далеких гір, і ковалі та інші майстри, що працюють по своїх майстернях... І все це живе і все це рухається...

На дитячу душу такі презепи мусять робити дійсно незатерте враження, і образ Святої Родини в довгі різдвяні ночі нераз ставатиме перед очима людей, що встигли відійти і від церкви і від релігії, але ніколи не зможуть відійти від спогадів далекого дитинства. Проте треба визнати, що німецька ялинка в цьому відношенні можливо робить на дитину ще більше враження, бо, тоді як у католицькому презепі дитина лише споглядає і пасивно віддається чарам мистецтва та техніки, в німецькій ялинці, — що й більш приступна й простіша, — дитина приймає найжвавішу участь, бавлячись навкруги неї і зберігаючи на старість спогади про тихі родинні радощі, про любе зелене дерево, про палаючі свічечки, про Діда Мороза і про стільки-стільки приємних несподіванок. У різдвяному святі і тут і там у дитячих душах плекається культ Родини і Хатнього вогнища. В абстрактному протестантизмі він нічим не конкретизується, але просякає собою напоєне любовю повітря, в конкретному католицтві він явно фіґурує й представляється в трьох головних фіґурах презепія.

Італійський фашизм звертає особливу увагу на цю соціяльну функцію різдвяного свята. І тимчасом, як більшовики, в свойому божевіллі руйнують родину і разом з нею все те, що привязує дитину до родини, руйнують традиції, що збогачують душу повість давнього досвіду і своїх власних недавніх спогадів, фашисти вживають усіх можливих засобів для зміцнення родини, як органічної фундаментальної клітини, що з них складається великий організм

*) Цей фейлетон висланий до різдвяного числа нашого часопису, припізнився у дорозі.

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 11. січня, год. 3 попол. „Чудодійний перстень“.

Субота, 11. січня, год. 7·30 веч. „Аїда“, гостинний виступ М. Голинського.

Неділя, 12. І. 1930, год. 3·30 попол. „Як гуляти то гуляти“.

Неділя, 12. І. 1930, год. 7·30 веч. „Княжна Шікаго“.

Малий Міський Театр:

Субота, 11. січня, год. 7·30 веч., Кардо і Анна.

Неділя, 12. січня, год. 7·30 веч. Кардо і Анна.

Театр ревії „Гонг“ — в салі кіна „Кольосей“:

Субота, 11. січня, „Товсті горою“, дві вистави: год. 7·30 і 9·30 веч.

Неділя, 12. січня, „Товсті горою“. Дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Співаючий сміхун“.

КАСІНО: Магдалина.

МАРУСЕНЬКА: Ґраф Монте Хрісто (Лілі Даговер, Бернард Гецке).

КОЛЬОСЕЙ: Гроза Тексасу і комедія.

ПЕВ: Наречена ч. 68 (Країна без жінок) з Конрадом Файтом.

ОАЗА: Тайний курієр (Мозжухін).

ПАЛЯС: Звукова фільма „Білі тіни“. (Діється на Полінезійських островах).

ПАН: Володарка кохання (Ґрета Ґарбо).

ПАСАЖ: Ушкал Південного Моря.

СІЛЕВЕ: Дзвонар із Нотр Дам (Льон Чаней).

ФАТАМОРГАНА: Живий труп.

ХИМЕРА: Екзотична любка (Клара Бов).

УТІХА: „Субмаріне. Судно С. 44.“

Програма радіо.

Субота 11. І. 1930.

Варшава (1411,7) 20·30 Легка музика. **Краків** (312,8) 17·45 Академія для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·30 Трансмісія з опери. **Ляйпціг** (259) 19·30 Концерт радіоорхестри **Талін** (296) 18·00 Вечірній концерт. **Льондон** (356,3) 20·30 Військовий концерт. **Берлін** (418) 16·30 Капеля Штайнера. **Стокгольм** (436) 18·30 Кабарет. **Рим** (441) 21·02 Концерт вокальний і співачка Марія Лябія **Прага** (487) 20·30 Концерт солістки Зузанни Бальбері. **Відень** 18·35 Пісні Малера, співає Льота Бунцель Вестен. **Мюнхен** (533) 19·05 Скрипковий рецітель. **Будапешт** (550) 12·00 Дзвони і концерт солістів. **Ленінград** (1000) 14·30 Квартет Авера. **Харків** (1304) 21·30 Вечір вальсів. **Париж** (1725) 18·00 Твори Ваґнера і Вінкентія Д' Інди.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні Івана **Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5 — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1002 30—?

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 1195 2-?

БРОДИ. На продаж 15 морґів орного поля в однім куснику, криниця, без забудовань. Ціна 160 дол. за морґ. 1200 дол. готівкою, решта на сплати — Зголошення: Львів-Левандівка. вул. Варшавська ч. 11. у господаря 1248 1—2

РЕАЛЬНІСТЬ з мешкальним домом з 4-ма комнатами і кухнею біля суду в Стрию на продаж — Оферти приймає Иосифа Бобишевич. Стрий, вул. Трибунальська ч. 6 1251 1—1

ОДРУЖИТЬСЯ хочби з бідною і невродливою дуже богатий бувший американець, осілий на все у Польщі. Умовою тільки стала і вірна вдача. Тільки підписані, рекомендовані листи з життєписом, без фотографії приймає з чемности: Цукорня И. Федусевича в Коломиї, для А. У. Повна запорука тайни! 1249 1—10

2.800 зл. НОВІ ЗАГРАНИЧНІ ПІЯНІНА, чорні, найновішої конструкції, на догідні сплати поручає виключне заступництво „Moniuszko“ вул. Зіморовича, ч. 10.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

РЕНТГЕНОЛЬОГ

Д-р Людвика Ляндес-Ляйнерова

ординує тепер у Львові вул. Лозінського 9 (партер) біля пл. Академічної. Телефон 55—50. 1230 4-4

Специяліст венеричних шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—10 і 2—6, в неділі від 9—1 **Львів, Ясиника 1 ріг** Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 595 **Лічення жиляків.** 16—?

Специяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

1206 **Пересвітлення Рентгеном.** 4—?

Подільський Союз Кооператив

отсим оголошує

КОНКУРС

на 1. **Люстратора.**
2. **Інструктора.**

Умови: Люстратор мусить мати щонайменше середню фахову освіту і вистачаючу практику в одному з ПСК. в Східній Галичині. Платня після доголи. Обовязки: переводити люстрації союзних кооператив і вести всю організаційну роботу в ПСК. — Інструктор мусить мати бодай нижчу фахову освіту, відповідну практику в кооперації і організаційні здібности та бути добрим бесідником. Платня після догоди. Обовязки: перебувати стало на селі і привчати кооперативи до правильного ведення справ.

Зголошення на посаду разом з документами чи копіями з них та описом життя подавати на імя Дирекції ПСК. в Тернополі (вул. Міцкевича, ч. 11.) до дня 25. січня 1930 р.

1252 1 ° **Дирекція.**

П. Т. Публику

повідомляю, що мої від літ випробувані

„ҐЛЯЦІЯЛЬ ПАСТИЛЬКИ“

правно хоронені й дипльомовані, дуже успішно ділаючі при кашлі, закатарених і хрипці, признано за лічничий середник на підставі переведеної аналізи через Міністерство Внутрішніх Справ. — Пастильки Ґляціяль розпускають флегму й усувають неміклі вонї з уст.

В інтересі П. Т. Публики лежить, вистерігатися маловартостевих наслідувань

Жадайте всюди

„ПАСТИЛЬКИ ҐЛЯЦІЯЛЬ“

Одинокий продуцент 1250 1—1

ЯКІВ ПАСТЕРНАК, Бельско.

Толочу десені на плюшевих плащах

чищу, чорню відсвіжую, переробляю

М. ВОЛЯНСЬКА

ЛЬВІВ, вул. Собіського, ч. 12.

740 Тел. 17 04. 13—?

Американська система!

ФАБРИКА МЕБЛІВ „ФАМЕТА“

ЛЬВІВ, вул. Красіцьких ч. 18. а

Продає кожному без ручителя на умовах платности дотепер небувалих, спальні, їдальні, кутові і бюрові урядження.

Від 10 зол. **Від 10 зол.**

Поодинокі штуки меблі, вистелювані меблі, фотелі до спання, державки матераци, шафи й інше.

1011 7—20

Щоби кожний міг купити

дешево добрий капелюх

поручають с лади 1. Краєвої Фабрики

Руд. НАЙВЕЛЬТА у Львові

протягом **січня**

Капелюхи:

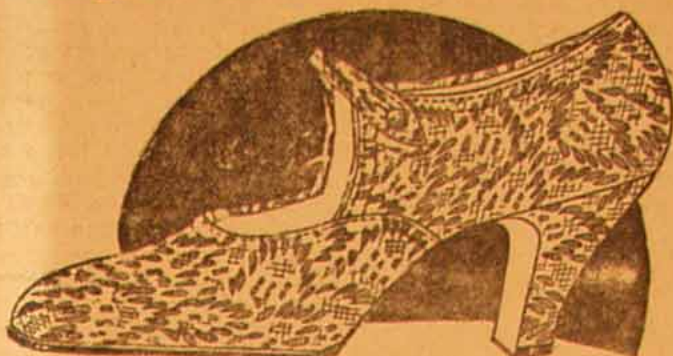
Мужеські: по зол. 8·50, 12·50, 15·50, 17·50, 19·50

Жіночі: по зол. 6—, 8·50, 11— і 15—

шапки 5·50, берети 4·50

1217 1—?

На Карнавал 1930

Брокатові срібні і золоті

Сатинові чорні пантофельки й човенця

14·50

1257 1—1

Атласові у ріжних красках 24·50

Del-Ka

Купувати у всіх філіях і заступництвах.

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. і. Урядникам і студентам значна знижка. Полекші в сплатах. Тел. 65-73.

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, специяліст скірних, венеричних і сексуальних хоріб **та лікарської косметики**

ординує від 8 10½, 14—18.

в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діатермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні.

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.

826 Телефон 65-87. 51—?

Ширіть наш часопис!

Громадянки, громадяне!

Передплачуйте цікавий, богато ілюстрований і мимо цього найдешевший тижневик

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЧОМУ?

Бо в „Жіночій Долі“ розповідають наші найкращі письменниці, письменники й вчені:

Як господарювати, —
Як у світі жити, —
Як виховувати дітей, —
Як стати свідомими Українками, —
Як вести працю в жіночих товариствах.

Дають поради на всі питання і в усіх пригодах життя. — Богато цікавих оповідань, віршів, новинок, сміховинок. — Богато вісток з ріжних країн, особливо з Канади й Америки — Сьогодні кожна культурна людина, навіть малі діти передплачують свої журнали, — тож жінки, дівчата не оставайте позаду! Чимскорше замовляйте свій журнал та посилайте передплату, що коштує лише

10 зол. на цілий рік — піврічно 6 зол. — квартально 3 зол. місячно 1 зол. — В Америці й Канаді 2 долярі.

Адреса: **Коломия, „Жіноча Доля“, вул. Нова, ч. 1.** 1196 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10